

KURJER LITEWSKI

W WILNIE DNIA 9. WRZESNIA V. S. ROKU 1805.

ROSSYA.

S. Petersburg V. S. 29 Sierpnia. Zostające w tej stolicy bataliony leibgardyi Preobrażeńskiej Runicza i Tatiszczewa; Siemienowskiy Agalina, Jzmajłowskiy Buxhewuena, będą pod zwierzchnictwem kommandanta Petersburgskiego G.M. Baszuckiego.

Minister sprawiedliwości X. Łopuchin i towarzyszonego Nowosilcow, podali J. J. M. nowe przepisy dla wyższej szkoły Junkerów, założonej przez Piotra W. na wydoskonalenie młodzieńców, którzy się poświęcili służbie cywilney. 1. W tej szkole kończone będą nauki zaczęte w Uniwersytetach i Gimnazyach dla przysposobienia uczniów do dzieł sądowych. 2. Chcący wnieść do tej szkoły powinien przynieść świadectwo pochwalne od Uniwersytetu albo Gimnazjum gdzie nauki odbywał; nadto jeszcze ma być examinowany. 3. Kandydatów będzie 25. Kurs nauk 5 letni. 4. w 1 r. dawane będą: prawo natury, prawo Rzymskie, teorya sądowego porządku, praktyczne sądownictwo, encyklopedia prawa, naostatek prawo innych narodów. W 2 r. Osnowa prawa Rosyjskiego, powszechne prawa Rosyjskie, dokończenie sądowego porządku, dokończenie Encyklopedyi prawa. W 3 r. Dokończenie sądowego porządku i praktycznego sądownictwa, powszechne i szczególne prawa Rosyjskie, dokończenie Encyklopedyi prawa. Przy tej szkole ma być 4 Professorów, każdy z pensją 1500 rubli; na każdego studenta daie się po 300 rubli; na inne wydatki szkoły 4, 500 rubli. Zakończywszy naukę, każdy może iść w służbę z rangą Kolleskiego Sekretarza. Do szkoły wolno przyjmować obcych pensyonarżów. Professorowie co 4 mies. odprawiają z uczniów examen, i o postępku ich donoszą zwierzchności.

Szlachcic Jakowlew uczynił znaczną ofiarę na wystawienie szpitala przy Lipeckich wodach mineralnych; w nagrodę został Assessorem Kolleskim.

AUSTRYA.

Wiedeń 4 Września. 31 Sierpnia Cesarzowa Jmć syna powiła.

Oswiadczenie przez Posła Francuzkiego Bacher podane seymniącym stanom Rzeskim, iest treści nast. Napoleon wkrótce zamysła przedsięwziąć wyprawę do Anglii. Dla tej przyczyny, widząc kwitnącą spokojność na lądzie, część większą sił Francuzkich sprowadził na brzegi Oceanu, nie wyłączając regimentów, które były nad Renem, i ziemię Włoską zastępowały; z Szwajcarskiego kraju wyszły zupełnie woyska Francuzkie. Dziś nie bez zadziwienia iest uwiadomiony, że w Austryackiej armii są wielkie i nadzwyczajne poruszenia, we Włoszech, Tyrolu, na Bawarskiej granicy. Niżeli więc przystąpi do wyprawy zamorskiej, widzi się obowiązany szukać u dworu Wiedeńskiego wyraźney odpowiedzi, iaki iest zamiar woyskowych obrótów, i iaka myśl Franciszka 2. Ta odpowiedź, iestliby nie zaspokoiła troskliwości Napoleona, odłoży na czas posledniejszy lądowanie w Anglii, sam zaś na czele potęgi całej narodu swego pośpieszy do Renu, ażeby Austryą skłonił do zachowania pokoju lądowego.

U nas przygotowania wojenne coraz ogromniejszą postać biorą. Kontrakta wielorakie z liwrantami na konie, zboże, furaz, mięsiwo &c. zrobione, i w znaczney części uskutecznione. Dzis iesteśmy właściwie między wojną i pokojem. Słychać, iż w tych d. zupełna iuz iest gotowość po wszystkich obozach do ruszenia, gdy kaze potrzeba. Armia Austryacka na zastłonę granic zebrana, 250 t. ludu zbroynego liczy; ma być podzieloną na 5 dywizye; 1 Włochy okryie pod naczelnictwem Arcy X. Karola; 2 zastąpi Tyrol, tej hetmanic będzie Arcy X. Jan; 3 znajduje się pod Wels w Austryi wyż-

szey; tam podobno wkrótce pośpieszy sam Cesarz; w obozie ostatnim iest 70 t. żołnierza; będzie więcey, gdy przyciągną regimenta z Budweis w Czechach ruszone.

Feld Marszałek żaden ogłoszony nie iest. G. Kawaleryi zostali. Arcy XX. Jan i Ferdynand; GL. Bourgeois, Fleischer, Szereday, Roos, S. Julien, Skal. GM. Arcy XX. Ludwik i Maximilian, Hermann, Devechich, Moser, Duca, Spaeth, Schoenthal, Reysler, Hillinger, Enz, Khevenhuller, Danno, Reisner, Groll, Mayer, Colloredo, Auer, Soudain, Sinzendorf; Siegenthal, Ciauvez, Spangen, Thelen, Hohenfeld, Stloichewich, Wezel, Michalewicz, Richter, Lippe, Gurezik, Wodwiański, Vestenrotch, Lichtenstein. Jnnych officyerów, którzy rangę wyższą otrzymali, iest bardzo wielka liczba.

Słychać, iż iezeli woyna będzie nieuchronną, armia Austryacka naprzód osadzi kray Grisonów, iak uczyniła przy zagaieniu kampanii r. 1799. GG. Caramelli, Vogel od służby uwolnieni, do nię powracają, iakoteż kilku Półkowników z mężstwa i doświadczenia znaiomych. Arcy X. Karol wkrótce ma pośpieszyć do armii Włoskiej; wielką kasę obozową wyprowadzono ztąd do Udine. Sławny na dawniejszych kampaniach G. Chasteler znajduje się w Tyrolu. Załogę Wenecyi zmocniono do 30 batalionów. Szefom wszystkich regimentów zalecono formować bataliony rezerwy; każdy składać się powinien w półowie z żołnierzy starych, w drugiey z nowozaciężnych; te na miejscu zostać mają, ażeby dostarczały ludzi potrzebnych na dopełnienie armii będącey w polu.

Kapitanom w piechocie konia tylko i brać pozwolono, ażeby woysko w obrótach swoich nie doznawało przeszkod, iakie wielość zawał rodzić zwykła; niżsi stopniem officyerowie żadnego mieć nie mogą. Wybrani Inżenierowie sypią szanice pod Tridentem, Roveredo; inni pod Finstermuntz, Vinschgau, i wielu miejscach Tyrolu. Seymy, Czeski i Węgierski wkrótce być mają zagaione; nie wątpimy, że obywatele tych Królestw dadzą panującemu dowod przywiązania i wierności, iakieśmy widzieli nieraz. Arcy X. Józef Palatinus przybyły do naszej stolicy, pisał do wszystkich Comitatów, wzywając ażeby dostarczyły iak nayrychley 12 t. ludu. Seym pomysli o zebraniu armii większey.

Wszystkim officyerom regimentów, które iuz są w polu, Cesarz darował gażę 2. mies. Pod Laybach oboz wytknięto, gdzie w tych d. liczyć będziemy 80 t. zbroynych. Pośród takich gotowości ieszcze niektórzy spodziewają się pokoju. Ambassador Francuzki często gońców odbiera z Paryża, rozmowy miewa z Ministrem Cobenzl; i nasz Poseł ze Francyi nie wyjechał. Uważaliśmy, że na ostatnią rozmowę między pomienionemi osobami wezwany był poseł Hiszpański.

Zmarły niedawno Minister Lehrbach bratu swojemu zapisał majątek bardzo znaczny, dołożywszy warunek, ażeby się ożenił przywoicie; czego iezeli nie uczyni, tymże testamentem część wielka majątku przeznaczona iest na edukacyą 12 ubogiej szlachty z kraju Haskiego.

W Bawarskim kraju potrwożeni byli mieszkańce pogłoską, iż wkrótce ich oyczyzna przeysć miała pod obce panowanie. Rząd musiał surowie zabronić mówienia o tém, grożąc nawet karami cielesnemi. To pewna iż Elektor ma przenieść się na mieszkanie do Wurtzburga, dokąd archiwa i sprzętów drogich wiele przewieziono.

BRYTANNIA W.

London 29 Sierpnia. O flocie Ferrolskiej rząd nie odebrał żadnego doniesienia. Pogłoska iest, iż płynąc blisko Portugalskich brzegów, niepostrzeżona od żeglarzów naszych, spokojnie trafiła do portu Cadix, gdzie przyłączywszy do siebie eskadry Adm. Villavicenzio i Salcedo, Villeneuve i Gravina licząc 44 okręta lin. przystąpić mają do wyprawy tajemney. To pewna, iż ni-

gdzie ich nie widziano od 13 sierpnia, w odnodze Biscayskiej, przy brzegach Francuzkich, Irlandzkich, Angielskich. Nie więcej są nam wiadome obróty i czynności Adm. Calder i Cotton. Pierwszy z 22 okrętami lin. posłany dla zamknięcia Ferrolu, zmocnił się jeszcze z innymi, które przybyły do niego. Naostatek pośpieszył Cotton z 12, i obiół najwyższą kommandę, jako wyższy stopniem od zwycięzcy pod Finisterre.

Gantheaume raz utrzymany zachowuje się dość spokojnie w porcie Brestskim. Cornwallis w stanowisku wygodnym rzuca kotwicę, pokazując się często nieprzyjacielowi, ażeby ten widząc naszą pilność, nie myślał o wyjściu pod żagle. Adm. Angielski mało więcej dziś liczy przy sobie nad 20 okrętów lin. lecz większa część są 3 piętrowe.

Raynier z flotą Indyjską i Chińską nie przybywa; czekamy wkrótce innej z Jamaiki, wysp Antylskich, Terra Nova; inne jeszcze wyszły pod żagle zmierzając do Portugallii, morza śródziem. Indyi zachod. Ameryki półn. Nieprzyjaciel wyszedłszy z Ferrolu, krąży dziś po Oceanie; należałoby lękać się przypadku mniej pomyslnego; lecz pewność mamy, że Cotton i Calder mają od Admiralicji wyraźne zalecenie, ażeby najpierwszy względ obrócili na bezpieczeństwo i całość flott kupieckich. Niektórzy nawet spoźnienie się floty spodziewanej z Azji przypisują rozkazom, które odebrać miał Raynier, ażeby z wyspy S. Helene nie oddalał się, dopóki pewnym nie będzie, iż morza są wolne od nieprzyjaciela. Okręta pod jego strażą płynące niosą wschodnich towarów blisko na 20 mill. FS.

Prowadziliśmy dotąd wojnę prawdziwie odporną, od lat 2 nieustannie zagrożeni w domu lądowaniem. Zgadzać, czyli nieprzyjaciel szczerze zamysłał lub nie o nalechaniu z Królestw, na nic się już nie przyda. Dość na tém, iż Angielski naród był zupełnie gotowym do popolitej obrony. Mogliśmy od początku wojny podbić osad wiele Francuzkich, Batawskich, nawet Hiszpańskich. Narzekała głośno Oppozycja, iż Ministrowie bez potrzeby uwiesć się dali; a trzymając bezczynnie potęgę morską narodu, spokojnie poglądali na wzrost przeciwników. Tak radziła czynić roztropność, ubezpieczyć się naprzód w domu, później myśleć o zaborach i zdobyczy. Cokolwiek było; dziś Oppozycja podobnych zarzutów czynić nie może.

Pomyślne wiadomości z różnych stron odebrane, dają pewność nieomylną, że Napoleon musi koniecznie zaniechać przedsięwzięcia swojego, jeżeli tylko myślał kiedy o wiadomym lądowaniu; musi odwrócić się w drugą stronę, a 200 t. żołnierza zgromadzonego nad Oceanem posyłać do Renu i gór Alpejskich. Co gdy się stanie, Brytania W. zaczepną wojnę prowadzić będzie. Słychać iż 50 t. regularnego żołnierza Ministrowie użyć postanowili do wypraw lądowych. Taką liczbę napełnić mają półki wybrane i najlepsze; najwyższa kommanda armii przy X. Cumberland, któremu do pomocy przydadzą G. Pulteney i X. Cambridge. Do przewiezienia liczby tak ogromnej ludu z artylleryą, żywnością, zawadami, Admiralicja tysiączne statki w portach najeła i uzbroiła. Tu otwiera się pole domysłom, w którą stronę uderzemy; Hannover, Holandia, Francuzkie, Hiszpańskie, Włoskie brzegi, całe morze Śródziem. są przed nami.

Pogłoska jest iż Król Szwedzki zawarłszy przymierze z Brytanią W. liczne wojsko do przyszłej potrzeby mieć kazał gotowe.

Nelson jeszcze do zdrowia zupełnego nie powrócił; oko najbardziej ma słabe. Jedni zważając szczęśliwą narodowi naszemu przemianę w interessach i związkach lądowych, rozumieją że ten wódz długiego spoczynku będzie kosztować; inni zaś utrzymują, iż wkrótce z Plymouth wyprowadzi liczną flotę, i pójdzie łączyć się z Adm. Bickerton i Collingwood, jako najwyższy naczelnik Angielskiej potęgi na morzu śródziem. z mocą zupełną i nieograniczoną przedsięwzięcia i czynienia, co mu się najlepiej zdawać będzie, na dobro i zaszczyt ojczyzny i narodów zprzymierzonych. Gdziekolwiek będzie, pewni są Anglicy, że sprawi co tylko jest podobnym.

Okręt nasz lin. Phoenix potkał niedaleko Hiszpańskich brzegów fregatę Francuzką Dido od 44 arm. 300 ludzi; i po 3 god. bitwie zabrał. Ten statek wysłali z Rochefort nieprzyjaciele do Martiniki, donosząc Adm. Villeneuve i Gravina, że Nelson przeszedłszy ciasną

Gibraltarską na początku Maja, idzie w pogoń za nimi; co sprawił Kapitan w d. 26. Teraz niewiadomo, jakim przypadkiem odłączył się od floty Ferrolskiej; rozumiemy, że był z portu wysłany dla uważania obrótów naszych, gdy wodzowie zprzymierzeni wynisć pod żagle chcieli.

Chociaż pewni jesteśmy prawie, iż nieprzyjaciel o lądowaniu swoim rozmyślać przestanie, dla ostrożności jednak wyspy Jersey i Guernesey ogłoszono niby obleżonemi, i w tym stanie utrzymywać zawsze kazano. Bliskość nieprzyjacielskich brzegów, i wiadome do niazdu przygotowania, tak czynić radziły. W niepodobiestwie przedsięwzięcia większego, mogą Francuzi odważyć się na mniejsze. Pamiętna jest wyprawa, którą r. 1780 do Jersey uczynił Rullecourt.

Jeżeli Nelson uda się do morza śródziem. będzie przydany iemu do pomocy Sidney Smith dobrze w tych stronach znaiomy. To pewna, iż Admiralicja liczbę żołnierza morskiego znacznie powiększyć kazała; Kapitanowi Liardet pozwolono zaciągnąć do tego korpusu cudzoziemców tysiąc.

Adm. Keith i Russel donieśli rządowi, że Batawska flotta w Texel i Helvoetsluys dawno gotowa do żeglugi, chociaż kilka razy miała wiatr pomyslny, nie oddała się jednak od brzegu, gdy nawet Anglików blisko krążących nie było. Dziś zapewne ten nieprzyjaciel do żadnej wyprawy nie zechce przystąpić, postrzegłszy naszą eskadrę, która Batawskiej liczbą jest równa.

G. Moore stojący obozem pod Folkstone został wezwany nagle do Weymouth, dla rozmówienia się z Królem. G. Hutchinson, który Francuzów przymusił do kapitulowania w Egipcie, bawi teraz u Następcy tronu.

Morris kommandant skały Diamant był przed sądem wojskowym, i usprawiedliwił postępek swój tak dalece, iż Prezydent oddając onemu szpadę oświadczył głośno życzenie, ażeby waleczny Officer w dalszej służbie użył iey na obronę ojczyzny z równą gorliwością, lepszym powodzeniem.

Właściciele floty kupieckiej, którą zabrał Villeneuve pod Antigoa, zbankrutowali; nie licząc wartości okrętów 14, w samych produktach Antylskich, iak na miejscu były zapłacone, tracą 400 t. FS. co uporowi swojemu przypisać powinni, że rad i przestrogi Gubernatora wyspy słuchać nie chcieli.

Do Corogne z Plymouth wysłano 16 statków przewozowych; każdy niesie 100 Hiszpańskich ieńców na zamianę; ludzie zabrani na okrętach Raphael i Ferme pod Finisterre, w Anglii zostaną do niejakiego czasu..

BATAWSKA RP.

Amsterdam 3 Września. Flotta nasza w Texel i Helvoetsluys tak dawno z niezmiernym kosztem uzbrojona, wojska Francuzkie i Batawskie do wyprawy Angielskiej na okręta zabrane, nie doczekały się z Boulogne rozkazu do wyjścia pod żagle. Wielka dziś w portach odmiana. Zawczora G. Marmont na fregacie Ajax bawiący odebrał niespodzianie gońca od rządu swojego; i natychmiast wysłał do Overysel prowincji, zapraszając Pensyonarza, ażeby iak narychle do Hagi powracał. Stało się; spotkał go w drodze wódz Francuzki, krótko rozmawiali; natychmiast głosić zaczęto, że lądowe zdarzenia nową postać dały wszystkiemu. Dziś pogłoska odmieniła się w pewność; wojska Francuzkie i Batawskie przestały myśleć o wiadomym lądowaniu, opuściły okręta, i w teyże chwili spiesznie ciągnąć zaczęły z półn. Holandyi ku stronom południowym.

Podobne jest do prawdy rozumienie, iż Marmont przeszedłszy Nimegę pociągnie wzdłuż rzeki Renu, lewym oney brzegiem, na Colonią, Moguncyą do Strasburga, gdzie wielkie wojsko Francuzi zgromadzić postanowili. Żołnierza wziętego z okrętów liczyć można 20. t. wszystkie regimenta prowadzą swoje działa, amunicyą, zakłady obozowe; niektórzy jednak mówią, iż nie do wyższego Renu, ale do Hannoveru są przeznaczone. Innych zdaniem, 6 tylko regimentów piechoty Francuzkiej, nie należących do dywizyi G. Marmont, otrzyma w posiątku Marszałek Bernadotte. Większa jeszcze jest niepewność, czyli wojska narodowe Batawów zostaną w domu na obronę własnej ojczyzny, czyli też pójdą z Francuzami. Dobrowolnie czy przemocą los nasz przyłączyliśmy do losu potężniejszych zprzymierzeńców; na i wojnie rewolucyjnej żołnierz Batawski służył pod G. Beurnonville nad Renem niższym; na wojnie z regimenta nasze z G. Augereau zaszyły do Frankonii. Dziś to samo być może, gdy się podoba mocniejszemu.

Alie tym sposobem oyczyna byłaby odłożoną na nieprzyjacielskie niaizdy; nie tajne są nikomu przygotowania do tajemney wyprawy czynione w portach Angielskich. Z tego względu regimenta Batawskie na miejscu zostaną; albo, jeżeli mężstwu naszemu i wierności Francya ufać nie zechce, przysłać musi woysko nowe, któreby strzegło i kraj broniło. W każdym przypadku Napoleon jest zmiewolony rozrywać siły swoje. Niepewną przyszłość zostawmy czasowi; dziś widzimy spokojnie ciągnących ku Nimedze Francuzów z kolumnami, 1 na Alkmaar, 2 na Harlem, 3 na Spandam. Potrzebuje potwierdzenia pogłoska, iż z 3 dywizyi jedna w obozie pod Zeyst ma zostać. G. Molliis, który niedawno przyiósł najwyższą kommandę woysk Napoleoniczych, wczora z Utrechtu wyjechał do Włoch powracając; miejsce jego zastąpi G. Monnet.

Dziś rano Schimmelpenninck w Hadze obrządkiem w prawie przepisany zagaił obradynadzwyczajne Wysokich stanów; nie wątpimy, że tu mowa będzie nie tylko o podatkach, iakie być miały ustanowione w kraju całym iednostajne, ale też o dzisiejszej potrzebie RP. która koniecznie wyciąga dług nowego; że nic nie powiemy o nowej przemianie rządu i losu Batawów, iaką niedawno zapowiedziały pisma Londyńskie, zwiastując nam i Szwaycarom wcielenie do narodu sąsiedzkiego.

Gdy wyprawa na Anglików zgotowana skutku nie bierze, Adm. De Winter i Kikkert w bezczynności zostać muszą, widząc zwłaszcza krążących przed portem potężnych nieprzyjaciół. Nie trzeba więc oczekiwać z Texel żadney wiadomości, dopóki Francuzi nie uzbroją i z naszymi nie połączą 8 okrętów lin. w Anvers zbudowanych; albo nie przybędzie do Brestu flotta Ferrolska. O tej żeglarska, zazwyczaj mylna, jest powieść, iż znacznie urosła przez przyłączenie się eskadr Hiszpańskich, które Król Katol. miał wyprawić z Cadix i Carthageny; przeszkodziłoby zapewne ruszeniu tych z portów Collingwood i Bickerton czuwający nad cieśniną Gibraltaru. Druga powieść równie wątpliwa niesie, iż Villeneuve i Gravina po krótkim krążeniu powrócili do Ferrolu. Jeśli tak jest, postrzedz musiała flotta zprzymierzona Angielską Adm. Cotton i Calder, którzy liczą 37 okrętów lin.

Słychać iż na miejsce regimentów, które G. Marmont poprowadził do Nimegi, inne Francuzkie pośpieszą do Helder. To pewna, że Francuzi w Helvoetsluys na okręta zabrani, są jeszcze na miejscu; ta iednak u nich jest odmiana, iż na miejscu G. Sebastiani kommandę przyjął Desaix krewny poległego w Marengo. Marmont odebrał wyraźny rozkaz, ażeby w drodze pośpieszał iak najbardziej; d. 7 być ma koniecznie woysko w Nimedze. Prywatne z Boulogne i Dunquerque listy donoszą, że w tych portach uczyniono iak w Texel; z Batawskich i Francuzkich statków na ląd wysadzono wiele żołnierza. G. Oudinot zalecono stawać narychley we Włoszech; był on Szefem sztabu Masseny na kampaniach Grisońskich i Szwaycarskich. Sam zaś Massena będzie mieć poruczoną kommandę najwyższą we Włoszech. Wśród trwogi tak wielkiej, papiery nasze bardzo znacznie spadać zaczynają.

FRANCYA.

Paryż 29 Sierpnia. Flotta nieprzyjacielska pod Brestem krążąc statecznie, zbliżała się nieraz do brzegów uważając obroty Adm. Gantheaume i siłę jego, czyli też chcąc na okręta nasze uderzyć, iesliby zdarzyła się pora pomyslna. Uczynili to jeszcze Anglicy d. 21 i 22, lecz musieli załować. W d. 1 straż ich przednia z śmiałością prawdziwie godną podziwienia przystępuje do twierdzy i baterii Bertheaume i Kerautret. Kommanderujący w tych miejscach GG. Augereau i Sarrazin ognia dać kazali; kule i bomby naksztalt gradu leciały, szkodę wielką czyniąc w okrętach; bomba jedna padła na statek Adm. Cornwallis; musiał oddalić się nieprzyjaciel na głębiny. W d. 2 wyszła nieco z portu część floty Francuzkiej; straż przednią prowadził Adm. Villamet. Przyspieszyli wnet Anglicy, przyszło do spotkania, nie oddalili się iednakże nasi od brzegów. Trwał ogień z obu stron półtory god. między strażami przednimi; Angielską do boju prowadził sam Cornwallis. Skutek równy poprzedzającemu. Nieprzyjaciel oddalił się od brzegu, iak zdawało się Francuzom, znacznie uszkodzony. Z naszej strony okręta lin. Foudroyant, Alexandre, Impetueux, i 2 fregaty stały się na lepiej. Jaką zaś szkodę w ludziach i masztach poniosły, nie wspomniano w doniesieniu.

Minister inter. zagran. Talleyrand Perigord nagle zawołany przez Napoleona, do Boulogne wyjechał. Natychmiast rozeszła się pogłoska w stolicy, że błysnęła nadzieia pokoju, do którego Angielscy Ministrowie podać mieli warunki. Już niektórzy mówić zaczynają okongressie powszechnym; lecz do tego podobieństwa nie widać. To iednak prawda, iż nie wszyscy poddani Austriacy Paryż i Francją opuścili, iak ogłoszono; poseł nawet Cobenzl codzienne rozmowy miał z Ministrem Tayllerand.

Nie czytaliśmy dotąd pisma zciągającego się do dzisiejszych okoliczności, które Napoleon przesłał do Senatu; niewiadome powszechności zdanie Senatorów. Z wielu iednak obrótów miarkować możemy, że podobniejsza i bliższa jest na lądzie woyna niż pokój. Panujący dał swój wyrok do Prefektów departamentowych, względem dopełnienia armii na r. 14. Konskrypcya zajmuje 60 t. młodzieńców; tych w zwyczajnym czasie półowa tylko idzie do regimentów, druga zostaje w rezerwie; teraz wszystkie razem 60. t. wezwano pod chorągwie. Gwardye które niedawno powróciły z Mediolańskiej koronacyi, rozkaz odebrały pośpieszać ku Renowi; nie wyszły iednak od nas; 3 god. przed ruszeniem dostali Szefowie rozkaz nowy zostać na miejscu. O magazynach założonych w Metz, Strasburgu, na granicy Szwaycarskiej iużesmy doniesli. G. Oudinot przyjaciel i nieodstępny towarzysz Masseny uprzedził go do Włoch; G. S. Suzanne znajduje się w Alsacyi, czyniąc wszelką gotowość na przyjęcie armii.

Chociaż największa część lądowej potęgi narodu Francuzkiego była nad brzegami Oceanu sposobiąc się do wiadomey wyprawy, mieliśmy ieszcze wewnątrz kraju wiele regimentów. Kazano wszystkim zmierzać ku wschodnim granicom Monarchii; załogę Strasburga, Landau, Moguncyi znacznie zmocniono; w ostatniej twierdzy znajduje się teraz 400 kryminalistów na pracę galerną skazanych, którzy śpiesznie wnoszą nowe fortyfikacye, według przepisu danego przez Napoleona, gdy był w tém mieście. To uwagi godna, iż żaden regiment z Boulogne i drugich portów nie ruszył; wszyscy są dotąd w oczekiwaniu Angielskiej wyprawy; panujący zatrudnia się codziennie ich ćwiczeniem i flotylli, zwiedzając wszystkie porty. Słowem rozumie wielu, że dopóki żołnierz na statki zabrany nie powróci na ląd z amunicyą, artylleryą, zawadami, dopóki widzieć nie będzie narod armii ztamtąd ciągnący ku Renowi, tracić nadziei nie powinien zachowania pokoju. Ale dziś słychać, że 3 wielkie kolumny albo iuż z Boulogne wyszły, albo wyndają wkrótce zmierzając ku wschodowi.

Sławny Chirurg Larrey, który się znajdował z armią w Egipcie, do głównej kwatery Napoleona jest przywołany, podobno dla odebrania rozkazów zciągających się do założenia szpitalów okozowych nad brzegami Renu; Lacuée Administrator iuż odebrał inne względem napełnienia magazynów i zbroiowni w tejże stronie potrzebami woyskowemi.

Doniesiono z Brestu, że flotta nasza pod sprawą Adm. Gantheaume port opuściła; niewiadomo, czyli poszła na głębiny, alboteż krąży blisko brzegów pod zastoną baterii lądowych, iak dawniej uczyniła nieraz. W pierwszym przypadku, wnosićby należało, że Gantheaume odebrał pewną wiadomość o zbliżeniu się Ferrolskiej floty. W drugim, niepotrzebnie naraził się na niebezpieczne spotkanie z Anglikami. Cokolwiek nastąpi, gdyby nawet pożądane Francuzom flott zprzymierzonych połączenie do skutku przyszło, wyznać trzeba, że dziś narod straciwszy nadzieję wyprawy Angielskiej, od lądu zagrożony potężnie, od morza oko zwrócił w drugą stronę. H. Bonaparte z Genui pomyslnie do Toulonu przyprowadził eskadrę swoją. Z ostatniego portu ma wkrótce wynieść flotta nowa, iak tylko przyłączą się do niej 2 okręta lin. w pierwszym zbudowane i uzbroione. W całym kraju Liguryjskim Arcy Podskarbi Lebrun zabronił surowie, gwałtem przymuszać mieszkańców do morskiej służby.

Niecierpliwie czekamy, co sprawi u dworu Berlińskiego poselstwo Marszałka W. G. Duroc. W Cliwii mieście gdy obchodzono uroczyscie d. 16 pamiętkę doroczną narodzenia Napoleona, obywatele dawniej Pruscy poddani, dziś Francuzi, między innemi głośno życzyli: ażeby rycerze którzy wyszli ze szkoły W. Fryderyka, i zwycięzcy w Lodi, Arcole, Marengo, żyli zawsze w przyjaźni, zgodzie, pokoju, pod hasłem iedności i przymierza. Znajdowało się na biesiadzie wielu officyerów Pruskich i Francuzkich.

Małżonka Napoleona z wód Plombieres powróciła.

G. Kapitan Martiniki Villaret Adm. donosi, że handel tej wyspy nigdy lepiej nie kwitnął jak teraz podczas wojny. W portach Fort de France i S. Pierre przy odejściu rapportu stało na kotwicy więcej 160 okrętów kupieckich obojętnych narodów. To samo o Gualupie mówi G. Kapitan Ernouf, dodając iż korsarze jego równie jak dawniej być szczęśliwymi nie przestali. Martinica niewielu ich uzbroiła; i nie może chlubić się równą zdobyczą. Do liczby korsarzów, którym podczas wojny ter. powodziło się najlepiej, należeć będzie Belona od 36 arm. uzbrojony w Bordeaux; ten blisko wyspy S. Helene poymał okręt Angielski Coldstream powracający do Londynu z morza połudn. Inny korsarz w tejże stronie zabrał niedawno wielki okręt Gilwell z Bombay płynący do Anglii; niewiadomo, czyli należał ostatni do floty z Chin i Bengalu spodziewanej, to pewna, iż obydwa mają ładunek bardzo bogaty.

Słychać, iż ważne pytanie: wojnę czyliż pokoy na lądzie mieć będziemy, przed półową ter. mieś. Wrzesnia zostanie rozwiązane. Tymczasem regimenta konne z departamentów wewnętrznych pośpieszają do granicy; wiadomo, że takich najmniej przeznaczał Napoleon do wyprawy zamorskiej; z Wersalu wczora wyciągnęły ku Renowi.

W Genui żeglarską szkołę założono; wyprowadzanie mułów za granicę, Francją wyiowszy, zabronione w Liguryi.

Zniwo ter. r. w całej Francji bardzo obfite i pomyslnie było; spodziewamy się równie szczęśliwego winobrania.

O flocie Adm. Villeneuve i Graviny, żadney, nawet wątpliwey niema wiadomości; lecz iakieśmy namienili, dziś narod inną myślą zaprzętiony, mniej troskliwym jest o pomyslnie i przeciwne czynności morskie.

Małżonka znanego Blancharda w Toulouse mieście odprawiła powietrzną podróż, już 3. Wzniosła się z balonem o południu; czas był pogodny; unosiła się przez pół godz. prawie nad miastem; przytomni długo rozumieli, że się utrzymuje na jednym miejscu. Oddalwszy się od ziemi na kilka t. sążni, dopadła wiatru, i przebiegłszy 175 t. sążni linią prostą, powróciła blisko Lux na ląd. Wieśniacy to widząc, rozumieli, że potwora iaka połom ich i trzodom groźna przybywa. Porywają się do broni, iaką mieć mogli naprędce. Szczęściem cokolwiek pieniędzy znalazła przy sobie; te między gmin rzucone z góry, zawziętość uśmierzyły; Maire jednak zatrzymał balon, dowodząc że podróżna nie miała prawa tą drogą do okolic jego zstępować.

Frowincya Louisiana niedawno przedana od Francuzów Amerykańskim stanom, pod nowym rządem kwitnąć zaczęła. Zgromadzenie prawodawcze bank założyło i kompanią assekuracyjną, które zysk wielki przynoszą krajowi, większy obiecują. Mieszkańce budują okręta dla siebie i na sprzedaż, do czego wielka jest sposobność w lasach niezmiernych i pięknych; porty naprawiać kazano. Kraj podzielony jest na powiaty, w każdym ustanowione sądy niższe, co wiele jest dla kraju tak jeszcze niedawno dzikiego. Wolność druku nie dała wprawdzie dotąd żadney książki dobrej; ale przynajmniej wychodzą już z pod prassy; czasowi i oświeceniu resztę zostawić trzeba.

Droga przez górę Cenis prowadząca ze Francji do Piemontu, zupełnie jest dokończona. Naypierwszy nią przechodził wóz niosący narzędzia do bicia monety służące, które Minister skarbowy przesłał z Paryża do Turinu. Ten nie zastanawiając się w Lanslebourg wznosił się zwolna na najwyższe wierzchołki gór Alpejskich bez żadney trudności, i z równą łatwością zstąpił na Włoskie równiny. Z podziwieniem poglądać będzie potomność daleka na to dzieło przemysłu ludzkiego, które między naypożyteczniejszymi oraz liczyć się powinno, ze względu na ułatwienie komunikacji handlowych i wojennych między 2 narodami.

W departamencie Piemontskim Doire jest miejsce Mandria zwane, które należy do towarzystwa właścicieli i rolników; ci przyiowszy imie pasterzów, utrzymują pod jednym dachem w rozległym budynku 500 robotnika; dzwonek wszystkich do pracy zwoływa, i do spoczynku powracać każe. Mają przy sobie kapelana i chirurga; w dni świąteczne zabawy i igrzyska wiejskie dla wszystkich wspólne; nikt nigdy bez pozwolenia z domu wyniść nie może. Wybrani z grona sędziowie sądzą i karzą przestępców ustawy. Corocznie rozdaia się zachęcenia i nagrody ludziom przemysłniejszym, panienkom

ubogim posagi ze skarbu powszechnego. Na łąkach przyległych i wzgórkach są wyborne pastwiska dla 50 t. owiec Hiszpańskich Merinos, albotecz mieszanych; tu wełna jest równie piękna iak w Segowii. Towarzystwo utrzymuje w Turynie fabrykę sukieną, 30 warstatów, 450 robotników; cena sukna jest mierna, w 1 r. 800 postawów przedano.

WŁOCHY.

Genua 21 Sierpnia. G. Milhaud przywołany do armii Angielskiej, i poseł Salicetti, pośpieszając do Paryża gdy się znajdowali między Spinetta i Marengo, spotkani od rozbojników, odarci ze wszystkiego, na 60 t. fr. utracili; w życiu ich przecie zostawiono. Garnizon Alexandryjski ruszył w pole, i więcej 100 osob podeyrzanych zaprowadził do twierdzy; gendarmy drugich śledzą. Arcy Podskarbi Lebrun zabronił wszystkim bez wyłączenia obyw. Liguryi noszenia strzelby, pistoletów, bez pozwolenia rządowego. Ktokolwiek nosić będzie sztylety, puinały, chociażby miał pozwolenie nosić broń inną, podydzie do więzienia iako człowiek wielce podeyrzany o złośliwe zamiary.

Mediolan 22 Sierpnia. Wice Król Eugeniusz ogłosił edykt zabraniający surowie przedawania za granicę koni, osłów, mułów, i bydła. Guicciardi Minister policyi dziś zaczął swój urząd sprawować. Aldini Minister i Sekretarz stanu wyjechał do Paryża, gdzie od Napoleona do Włoskich inter. będzie użyty. W kraju naszym zupełna spokojność kwitnie. Widziemy wprawdzie Austryaków zgromadzających się w Tyrolu i drugich prowincjach granicznych, utwierdzających śpiesznie Wenecją, inne miejsca które z dawnego doświadczenia wstęp łatwiejszy dawały. U nas Francuzkie i Włoskie regimenta zgromadzają się do obozów swoich; iednak nie wie narod, do czego rząd zmierza, gdy Napoleon jest oddalony.

Neapol 14 Sierpnia. Od kilku d. góra Wezuwiusz huk i łoskot ogromny wydawała, który zazwyczaj poprzedza straszliwe wyrzucanie lawy i płomieni. Jakoż wczora stało się cośny przewidzieć mogli z doświadczenia dawnago. Wyplnęła lawa tym samym otworem iak r. 1794, lecz w obfitości bez porównania większej. Potok ognisty leciał naprzód około samey góry doliną; gdy przyszedł do równiny, rozdzielił się na 2, z których 1 zwrócił się ku Portici, 2 szedł prosto; wkrótce złączyły się obydwa formując niby wyspę dość obszerną, i wpadły do morza. W 20 minutach spłonęły ogniem wszystkie miejsca, które lawa przebiegła; widok patrzącym straszny; nie był iednak nayszkodliwszy; niema iney straty dla mieszkańców, prócz niewielu drzew spalonych; nikt życia nie stracił.

Po trzęsieniu ziemi pamiętném, gdy r. 1783 Calabria blisko 30 t. mieszkańców utraciła, pierwsze będzie któregośmy niedawno doświadczyli. Według naydokładniejszego rachunku zginęło ludzi w różnych miejscach blisko 14 t. Inne sztydy są niezmierne; w stolicy naszej 373 domy są zupełnie zburzone, tyleż jest groźących upadkiem. W koczarach Capuańskich 12 żołnierzy ziemia pokryła, 34 jest ciężko ranionych. Miasteczko Jersinia zbudowane na ognistej górze przed 600 lat zgaszonej, zupełnie znikło. Miejsca chociaż blizkie Wezuwiusza, które leżą na wschód albo ku zachodowi, prawie nietknięte zostały, np. Pouzzoles. Klęska rozszerzyła się między 2 wulkanami, zgaszonym dawno, i jeszcze wyrzucającym płomienie, od morza srodziem, do Adryatyckiej odnogi. To nayżałośniejsza, iż trzęsienie ziemi zdarzyło się po żniwach, których część wielka zgubiona w wielu okolicach, lękać się każe głodu i rozpaczy. W tém zamieszaniu kryminalistowie zamknięci w więzieniach, zostawieni sobie, wolność odzyskali po miastach; nowa boiaźni przyczyna. Przeworność Ministra policyi X. Ascoli zrzadziła, że 6 t. ludzi podobnych w stolicy naszej dotąd zostało pod strażą. Opisać niepodobno, iaki był tu i w prowincjach dotkniętych klęską rozruch w czasie powszechney trwogi; iaki podziśdzień panuje nieporządek; tłumy ludu błakają się po drogach i polach bez żadnego przytulenia i posiłku, nie śmiejąc powracać do domów swoich, chociażby mogli to uczynić bezpiecznie. Rząd czyni co tylko jest w mocy jego, ażeby spokojność przywrócił, i każdego nakłonił do zaczęcia zwyczajnych zabaw.